

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Česká republika)
Středoevropský vzdělávací institut (Bratislava, Slovensko)
Národní institut pro ekonomický výzkum (Batumi, Gruzie)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazachstán)
Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)
Institut vzdělávání Ázerbájdžánské republiky (Baku, Ázerbájdžán)
Batumi School of Navigation (Batumi, Gruzie)
Regionální akademie managementu (Kazachstán)
Veřejná vědecká organizace „Celokrajinské shromáždění lékařů ve veřejné správě“ (Kyjev, Ukrajina)
Nevládní organizace „Sdružení vědců Ukrajiny“ (Kyjev, Ukrajina)
Univerzita nových technologií (Kyjev, Ukrajina)

v rámci publikační skupiny Publishing Group „Vědecká perspektiva“

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XXXIV mezinárodní kolektivní monografie

Česká republika
2023

International Economic Institute s.r.o. (Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
Institute of Philosophy and Sociology of Azerbaijan National Academy of Sciences (Baku, Azerbaijan)
Institute of Education of the Republic of Azerbaijan (Baku, Azerbaijan)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
*Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public
Administration" (Kyiv, Ukraine)*
Public Organization Organization "Association of Scientists of Ukraine" (Kyiv, Ukraine)
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)

within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF SCIENCE

34- th volume of the international collective monograph

Czech Republic
2023

DOI 10.52958/34-2023
UDC 001.32: 1/3] (477) (02)
C91

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika
Zveřejněno rozhodnutím akademické rady

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Zápis č. 56/2023 ze dne 8. Srpen 2023)

Monografie jsou indexovány v mezinárodním vyhledávači Google Scholar

Recenzenti:

- Karel Nedbálek** - doktor práv, profesor v oboru právo (Zlín, Česká republika)
Markéta Pavlova - ředitel, Mezinárodní Ekonomický Institut (Praha, České republiky)
Humeir Huseyn Akhmedov - doctor of pedagogical sciences, professor (Baku, Azerbajdžan);
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír Bačišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Dina Dashevská - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jeruzalém, Izrael)

Tým autorů

C91 Moderní aspekty vědy: XXXIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie/
Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický
Institut s.r.o., 2023. str. 669

Svazek XXXIV mezinárodní kolektivní monografie obsahuje publikace o: utváření a rozvoji teorie a historie veřejné správy; formování regionální správy a místní samosprávy; provádění ústavního a mezinárodního práva; finance, bankovníctví a pojišťovnictví; duševní rozvoj osobnosti; rysy lexikálních výrazových prostředků imperativní sémantiky atd.

Materiály jsou předkládány v autorském vydání. Autoři odpovídají za obsah a pravopis materiálů.

© Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2023
© Publishing Group „Vědecká perspektiva“, 2023
© autoři článků, 2023

- §2.2 *MODERN LEXICOGRAPHY: ASPECTS OF TERMINOLOGICAL DICTIONARIES* (Sikaliuk A.I., Chernihiv Polytechnic National University, Lytvyn S.V., Chernihiv Polytechnic National University) **95**
- § 2.3 *ЦІННОСТІ ПАРТНЕРСТВА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ* (Анісімова О.Е., Херсонський державний університет) **117**
- §2.4 *АТЛЕТИЧНА ГІМНАСТИКА В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ОЗДОРОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ* (Ангіпова Ж.І., Національний університет «Одеська юридична академія») **127**
- §2.5 *„ЄВРЕЙСЬКІ СПІВАНКИ” МИКОЛИ КОСТОМАРОВА В ПАРАДИГМІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ* (Максим'юк Н.В., Чернівецький торговельно-економічний інститут державного торговельно-економічного університету, Мальцев В.С., Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) **146**
- §2.6 *ВИКОРИСТАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ* (Марчук І.П., Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова) **160**
- §2.7 *НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ* (Неведомська Є.О., Київський університет імені Бориса Грінченка) **175**
- §2.8 *НАСТУПНІСТЬ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ* (Павлюк В.І., Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини) **185**

§2.7 НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ПОВНО- МАСШТАБНОЇ ВІЙНИ (Неведомська Є.О., Київський університет імені Бориса Грінченка)

Вступ. Війна росії проти України докорінно змінила життя людей в Україні та вплинула на освітню діяльність в країні, в кожному Університеті, зокрема, і в Київському університеті імені Бориса Грінченка (далі – Університет Грінченка). Розкриємо особливості навчання студентів в умовах повномасштабної війни росії проти України.

Виклад основного матеріалу. Війна росії проти України виявила здатність Університету Грінченка зберегти колектив та його багаторічні напрацювання, організувати освітній процес і наукову діяльність, а також підготувати інфраструктуру до функціонування в умовах війни [1]. Так було облаштовано укриття в підвальних приміщеннях всіх корпусів закладу, підготовлено та проведено навчальні тренінги для учасників освітнього процесу з медико-санітарної допомоги, активізовано роботу служб соціально-психологічної підтримки і, головне, забезпечено навчальний процес, незважаючи на постійні спроби росії захопити Київ з перших днів війни. Саме досвід цифровізації Університету Грінченка та готовність колективу організувати та здійснювати роботу у віддаленому режимі дозволили швидко мобілізуватися з початком повномасштабної збройної агресії росії та оперативно й дієво налагодити функціонування в нових екстремальних воєнних умовах. Навчальний процес було відновлено вже з 16 березня 2022 року, тобто через три тижні після вторгнення військ рф в Україну, у форматі онлайн. Викладачі Університету за розкладом, який забезпечували навчальні відділи кожного факультету, організували та проводили дистанційні заняття за допомогою Google Meet, Hangouts Meet, Skype, Hangouts Meet, Webex, Google Classroom, Zoom.

Досвід дистанційного навчання Університет Грінченка набув протягом карантинних обмежень 2020-2021 рр., пов'язаних із пандемією коронавірусу COVID-19 [2]. Сучасні інформаційні технології забезпечили навчальну та викладацьку діяльність спочатку в умовах пандемії [3, 4, 5] і зараз – під час повномасштабної війни росії проти України. З 1 вересня 2022 року в Університеті Грінченка було запроваджено дистанційне навчання для студентів старших курсів та змішане для студентів першого курсу – лекції проводилися онлайн, а практичні заняття – очно в аудиторіях Університету. Проте, через постійні обстріли Києва з 10 жовтня 2022 року навчальний процес задля збереження життя викладачів, студентів та персоналу Університету знову був переведений у **дистанційний формат**.

Студентам Університету Грінченка у реаліях масштабного вторгнення росії до України, якщо можна так висловитися, поталанило, тому що в університеті система електронного навчання студентів (<http://e-learning.kubg.edu.ua>) працює з 2013 року [2]. Цю систему електронного навчання студентів організовано на основі використання платформи LMS Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, в перекладі – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище). Moodle – це безкоштовна, відкрита (Open Source) система управління навчанням. Вона реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована, насамперед, на організацію взаємодії між викладачем та студентами. Moodle має широкий набір функціональності притаманний платформам електронних систем навчання, системам управління курсами (CMS), системам управління навчанням (LMS) або віртуальним навчальним середовищем (VLE).

Викладачі Університету Грінченка після проходження підвищення кваліфікації з ІКТ-модуля самостійно створюють

електронні навчальні курси (ЕНК). Після сертифікації ЕНК викладач має право його застосовувати в якості дистанційного навчання [2].

Електронний навчальний курс (ЕНК) складається з таких основних розділів:

- вступна частина, в якій подано загальні відомості про курс – робоча програма, тематичний план, критерії оцінювання, глосарій, друковані та інтернет джерела, презентація та карта курсу, форум для спілкування викладача та студентів;

- навчальні модулі (згідно затверджених в Університеті вимог у відповідності до кредитно-модульної системи навчання); кожний навчальний модуль містить путівник по модулю, теоретичний матеріал (лекції у вигляді електронного посібника та до неї мультимедійна презентація), практичні (семінарські, лабораторні) заняття (з наданням методичних рекомендацій та інструкцією їхнього проведення), завдання для самостійної роботи, відео-матеріали з відповідної теми (посилання на відеоматеріали з мережі Інтернет, що дозволяють розширити знання студентів з вивченої теми, долучити їх до найкращого світового досвіду, мотивувати до навчання);

- модульний контроль, який містить навчальний та контрольний тести;

- підсумкова атестація, до якої входить програма екзамену з дисципліни, перелік питань до екзамену, та в умовах воєнного стану – екзаменаційний тест.

За допомогою ЕНК студенти мають змогу дистанційно, у будь-якому зручному та безпечному для себе місці, у будь-який зручний час, використовуючи глобальну мережу Інтернет, працювати відповідно тематичного плану з навчальним матеріалом лекцій, алгоритмом проведення практичної роботи чи семінару, дидактичними завданнями для самостійної роботи тощо.

ЕНК містить інструкції до виконання практичних і самостійних робіт та забезпечує можливість студентові відправляти виконані завдання на перевірку викладачу, індивідуально проходити навчальні та контрольні тестування з опанованого змістового модуля. Дискусійне питання, за допомогою яких тестових завдань можна достовірно оцінити якість засвоєння знань, предметні та ключові компетентності студентів, висвітлювалося нами у статті, де узагальнено класифікацію тестових завдань та розроблено критерії до тестових завдань в системі електронного навчання [6]. Тестування після кожної лекції, навчальне та контрольне тестування до кожного змістового модуля на платформі LMS Moodle оцінюються автоматично і відповідні бали автоматично заносяться до електронного журналу, який завжди може побачити викладач і кожний студент. Оціночні бали за інші види робіт, наприклад, виконання практичних та самостійних робіт, викладач особисто вносить до електронного журналу. Система за допомогою закладеного у відповідній формулі коефіцієнту здійснює облік оцінок за кожний вид роботи кожного студента та формує загальний бал за кожний змістовий модуль і за навчальний курс у цілому. У персональному кабінеті кожний студент бачить свою оціночну траєкторію.

ЕНК на основі платформи LMS Moodle дає можливість викладачеві надсилати повідомлення студентам, збирати та перевіряти виконані студентами завдання, налаштовувати різноманітні ресурси навчального курсу із зазначенням термінів їх виконання тощо.

Для забезпечення якості, прозорості освітнього процесу в Університеті Грінченка система е-навчання постійно оновлюється й вдосконалюється. У системі реалізовано автоматизоване створення оболонок ЕНК відповідно до навантаження на поточний навчальний рік. Для зручності

використання студентами системи е-навчання реалізовано мобільну версію, для використання якої достатньо завантажити на власній пристрій спеціальний додаток.

У викладачів Університету Грінченка є можливість створення креативного та зрозумілого навчального контенту ЕНК у вигляді коротких відеолекцій завдяки створенню в Університеті Центру технологій дистанційного навчання [7]. Метою діяльності цього Центру є забезпечення співробітників Університету ресурсами для цифровізації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного та змішаного навчання, надання викладачам Університету інформаційної, організаційної та технічної підтримки щодо створення сучасних навчальних відеоматеріалів (відеолекцій, вебінарів, скрінкастів, відеоінструкцій, онлайн-конференцій), моніторинг та адаптація світового досвіду використання інструментів e-learning. Створені в Центрі технологій дистанційного навчання відеоматеріали є вагомим джерелом передачі сучасних знань до студентів, що належать до Z-покоління, якому притаманні такі риси, як-от: швидке перемикання уваги; онлайнове існування; відсутність безумовного авторитету. Відео одночасно задіюють візуальний та аудіальний канали сприйняття, що покращує засвоєння матеріалу студентами. Також вони дозволяють обирати зручний час та місце навчання, проходити той самий матеріал необхідну кількість разів. Особливістю створених викладачами у Центрі технологій дистанційного навчання відео – тривалість не має перевищувати 6-9 хвилин. Це пояснюється тим, що це саме той час, протягом якого глядач – студент може максимально сконцентрувати увагу на змісті, за необхідності можна оновити лише мікромодуль, не витрачаючи час на оновлення всього розділу, курсу тощо. Це дозволяє студентам кілька разів переглядати ту інформацію,

що потребує доопрацювання, без додаткового пошуку. Крім того, такі короткі відео легше створювати, адже вони потребують менше часу і дозволяють поділити роботу над курсом на етапи. Зазвичай, викладачами створюються відео двох форматів: вступне відео та відеолекції. Вступне відео в ЕНК формує у студентів загальне уявлення про курс, ознайомлює з системою оцінювання та завданнями, які необхідно виконати, надає відомості про викладача. Створені відеолекції застосовуються для подачі та зберігання основного лекційного матеріалу, для повторного перегляду та для студентів, які не мали змоги взяти участь в онлайн-лекції (онлайн-семінарі тощо). Також викладачами створюються відеоінструкції до виконання практичних робіт, які під час війни стали ефективною формою пояснення завдань, що вимагають детального опису, а також містять приклади завдань. Крім того, цей тип відео дозволяє унаочнити те, що не завжди можливо пояснити лише текстовою формою, тому сприяє кращому розумінню вимог до завдання і точнішому виконанню його студентами [8].

Упровадження дистанційного навчання в Університеті Грінченка під час воєнного стану стимулювало удосконалення цифрового персонального кабінету викладача, який знаходиться в системі е-навчання [8]. У персональному кабінеті викладача акумульовано доступи до всіх основних е-ресурсів; організовано можливість е-комунікації з окремими студентами та академічними групами студентів або будь-яким користувачем, зареєстрованим у системі; відображено навчальне навантаження за семестрами; запроваджено повноцінне використання електронного індивідуального плану викладача з можливістю перевірки та затвердженням завідувачем кафедри. У персональному кабінеті викладача реалізовано можливість доступу до власного віртуального простору засобами Cisco Webex,

призначеного для проведення та участі у конференціях, аудіообговорень з демонстрацією документів, використанням віртуальних дощок, які доступні не лише з ПК, а й з мобільного телефону. Для побудови індивідуальної траєкторії професійного розвитку в персональному кабінеті викладача створено репозиторій компетентностей, який дає змогу обирати модуль, що буде спрямований на розвиток необхідних для викладача компетентностей.

Під час війни значно удосконалено також і цифровий персональний кабінет студента, який знаходиться в системі е-навчання [8]. Для персонального кабінету студента характерними є відображення в календарі термінів здачі завдань, окреслених в ЕНК; миттєве інформування про отримані бали та коментарі / зауваження до зданих робіт; персональний рейтинг по кожному із виконаних завдань та загалом по курсу; миттєвий обмін повідомленнями як з викладачами, так і студентами; швидкі переходи до розкладів занять та е-ресурсів.

Під час навчання за матеріалами електронного курсу студент отримує варіанти завдань для самостійного виконання, відправляє виконані завдання, виконує тестові завдання (навчальні, контрольні), ознайомлюється з результатами перевірки своїх робіт та тестів, що дає змогу як викладачеві, так і студентові встановити рівень засвоєння навчальних матеріалів електронного курсу, успішність їхнього просування в навчанні, сформовані предметні та ключові компетентності, набуті професійні здібності тощо. Електронний курс дає змогу за необхідністю листуватися студенту з викладачем чи представниками деканату (методистом) та одержання інформації щодо змін та організації навчального процесу.

У системі електронного навчання створено та використовується веб-додаток Електронний деканат (ЕД),

який дозволяє організувати та проводити моніторинг навчального процесу. За допомогою сервісів ЕД для кожного студента після авторизації на моніторі комп'ютера подається індивідуальний навчальний план за напрямком підготовки за семестрами, в якому вказані назви дисциплін (курсів), прізвища викладачів, терміни навчання, форми та терміни проходження поточного та підсумкового контролю, відповідно до графіку затвердженого викладачами та навчальною частиною. За допомогою ЕД здійснюється облік виконання кожним студентом навчального плану, враховуючи терміни виконання поточного контролю (контрольні роботи, тести тощо). Використання ЕД надає можливість викладачу мати відомості (звіти, результати навчальної діяльності) щодо роботи студента при вивченні навчальних матеріалів електронного курсу.

Для проведення Атестації усіх студентів в Університеті Грінченка рекомендованими формами проведення іспиту з урахуванням специфіки дисципліни обрані такі форми - екзаменаційне тестування в ЕНК, тестування зі співбесідою, співбесіда [8]. Відповідні форми проведення іспитів здійснювалися з використанням платформ Webex Meetings, Google Meet: студенти склали тест, перебуваючи безпосередньо на зв'язку з викладачем, після цього проходили співбесіду (опитування, демонстрація практичних навичок тощо). Слід зазначити, що протягом зимової-літньої сесій (грудень 2022 року, червень 2023 року) спостерігалася висока вірогідність масованих ракетних ударів рф по Києву та інших українських містах, селищах і селах, де могли перебувати наші студенти та викладачі, аварійне або за графіком відключення світла в оселях, зникнення інтернету та мобільного зв'язку. У зв'язку з цим для проведення атестації студентів 1-4 курсів рекомендованою формою проведення іспиту було обрано форму як екзаменаційне

тестування в ЕНК, яке студенти могли здійснити протягом певного часу (як правило, протягом 1 години) у зручній і, головне, безпечній час упродовж 2-3 діб за розкладом. Якість навчання студентів висвітлювалася нами у статті [8].

Висновки. У складних умовах протягом півтора року з дня повномасштабного вторгнення російських окупаційних військ в Україну студенти Київського університету імені Бориса Грінченка не залишилися осторонь навчального процесу, а завдяки напрацювань у галузі цифрових технологій в університеті дистанційно опанували навчальні дисципліни відповідно освітньо-професійних програм. Разом до Перемоги! Слава Україні!

Список використаних джерел:

1. Звіт 2022. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/rektorat/zvity_2022/zvit_2022.pdf

2. Nevedomsjka Jevgenija. Online education of Ukrainian students in a pandemic crisis. Education during a pandemic crisis: problems and prospects. Monograph. Eds. Tetyana Nestorenko & Tadeusz Pokusa. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. pp. 170-174.

3. Nevedomsjka Jevgenija. Information technologies in higher education (in a pandemic condition). Digital transformation of society: theoretical and applied approaches. Monograph 46. Publishing House of University of Technology, Katowice, Poland, 2021. pp. 219-524.

4. Nevedomsjka Jevgenija. Methods of formation of scientific concepts in higher school. Role of science and education for sustainable development. Monograph 44. Publishing House of University of Technology, Katowice, Poland. 2021. pp. 517-524.

5. Savchenko Valentyn, Kharchenko Halyna, Buriak Olga, Omeri Iryna, Nevedomsjka Jevgenija, Tymchyk Olesia, Yatsenko Svitlana. Personal maturity of sick and healthy people and its relationship to gender, age and anthropometric indicators. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021. Vol 21 (Suppl. issue 5). Art 399. pp. 3001–3008.

6. Nevedomsjka Jevgenija. Test technologies in the electronic education system of Ukrainian students. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts. Collectiv Scientific Monograph-26. Katowicach: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. pp. 185-191.

7. Центр технологій дистанційного навчання. URL: <http://ctdn.kubg.edu.ua/>

8. Неведомська Є.О., Савченко В.М. Освіта в Київському університеті імені Бориса Грінченка в умовах повномасштабної збройної агресії росії проти України. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. 2023. №1. Том II (91). С. 155 – 171.

